

Entrevista amb Antoni Castells

“O l'estat de les autonomies permet la coexistència, o no serà possible”

Què és el 15% de l'IRPF, qui paga i qui no paga, qui hi guanya i qui hi perd, qui hi entra i qui no hi entra? Què vol el PSC amb el nou document federalista? Antoni Castells, dirigent del PSC, respon.

Antoni Castells. Membre destacat de l'executiva del Partit dels Socialistes de Catalunya. Expert en finançament autonòmic, una especialització molt cotitzada en els dies que corren. Molts li atribueixen la paternitat del desitjat i discutit 15% de l'IRPF. Tot i que ell ho matisa, sí que pot ser considerat un dels cervells “federalistes” més capacitats de les files de Raimon Obiols. És, juntament amb Lluís Armet, Antoni Dalmau, Higin Clotas, Pasqual Maragall i Raimon Obiols, un dels redactors del nou document federalista que treia a la llum fa pocs dies el PSC, amb el títol: “Per un nou programa catalanista”.

—*Se li atribueix la paternitat de la fórmula de cessió del 15% de l'IRPF. És cert?*

—Afortunadament, es tracta d'una proposta que té diversos pares, fet que em sembla positiu. És una qüestió, fruit d'un procés, fruit d'una coincidència entre molts sectors d'opinió, del món acadèmic, del món de l'administració, del món polític, sobre la necessitat de modificar el sistema de finançament.

—*I, en el marc d'aquesta coincidència, va fer la seva pròpia proposta...*

—Sí, es clar.

—*És la mateixa que proposa actualment el govern?*

—La proposta del govern, com totes les propostes d'aquesta mena, té un component bàsicament polític. El tema de la paternitat no té gaire interès; el que és important és de fer ressaltar la proposta. És cert que des de les files del socialisme català fa temps que es llança la idea que la millor manera d'avançar en la corresponsabilitat fiscal és d'establir una participació en l'IRPF. Però nosaltres anem una mica més lluny. Proposem que aquesta participació sigui variable i que, el percentatge de participació, el puguin fixar autònomament els governs autonòmics. La proposta del govern és un pri-

mer pas en aquesta direcció: una participació fixa del 15%. Aquest primer pas obre les portes perquè en el futur es pugui avançar un pas més.

—*Vista la polseguera que ha aixecat aquest primer pas, creu que el segon es podrà fer en un termini raonable de temps?*

—Estem en un procés irreversible. El nostre sistema s'haurà de dotar de majors cotes de corresponsabilitat fiscal. Això és un fet inevitable i, a més a més, desitjable. Altrament, els factors de desequilibri són tan grossos que el sistema pot acabar blocat. En un sistema autonòmic en què les comunitats tenen el pes que tenen, no pot funcionar que gairebé el 90% dels ingressos siguin per subvenció. Quan les comunitats autònomes eren petites, amb un pressupost reduït, podien ser dependents. Els nens poden ser dependents. Quan les comunitats es converteixen en adultes des del punt de vista pressupostari és impensable que continuïn sent dependents. És inevitable d'avançar en la corresponsabilitat fiscal. Encara que sigui amb tensions, s'aniran fent els passos adequats en aquesta direcció.

—*En el marc de la polèmica sobre el finançament s'han dit moltes coses. N'és una que la cessió del 15% de l'IRPF afavoreix les comunitats riques i perjudica les pobres.*

—S'han fet moltes afirmacions que no se sustenten en cap raonament fonamentat. Aquesta n'és una. Sempre que una part dels ingressos d'una comunitat autònoma procedeixi dels ingressos tributaris es pot produir desigualtat, perquè hi ha comunitats que recaptin més que no pas altres. Si els únics ingressos fossin aquests, seria cert que es podria produir desigualtat. Però com que no és el cas, perquè una part molt important dels ingressos continua procedint de les subvencions, el resultat final no ha de presentar cap desequilibri.

—*Una altra afirmació és que la fórmula del 15% posa en perill la cohesió territorial d'Espanya.*

—No. Si no entenem que l'autogovern, l'autonomia, la diversitat, són possibles amb el manteniment d'un marc d'unitat general, aleshores difícilment podrem estar en favor d'un aprofundiment de l'estat de les autonomies. O l'estat de les autonomies permet la coexistència de la diversitat, o l'estat de les autonomies no és possible. L'estat de les autonomies ha de permetre que cadascuna de les comunitats autònomes, especialment comunitats com Catalunya, pugin manifestar la seva pròpia personalitat, i ho puguin fer en graus elevats d'autogovern. Si no ho poden fer, l'estat de les autonomies haurà fracassat.

—*També s'ha dit que a l'estat espanyol el nord paga i el sud en viu.*

—És una afirmació desmesurada. No respon a la realitat, perquè en primer lloc s'hauria de dir quins són els criteris que s'han de fer servir a l'hora de pagar i a l'hora de rebre. I és en funció d'aquests criteris que s'ha de veure si es paga més o menys del compte. Quan es fan aquestes afirmacions, es fan sense haver dit quins criteris es volen fer servir. En segon lloc, no és cert perquè el que existeix és un marc econòmic integrat en què, en part, els fluxos fiscals queden equilibrats amb altres tipus d'operacions.

—*Independència de polèmiques, quins són els beneficis que l'actual fórmula que proposa el Govern porta a les tresoreries autonòmiques?*

—L'actual proposta consisteix a substituir una part dels ingressos que actualment rebien a través de subvencions per una participació directa en els rendiments d'un impost com és l'IRPF en el territori. L'avantatge fonamental que això té és que estableix una vinculació entre els impostos que paguen els ciutadans i els ingressos del govern autonòmic.

“Per sort a Catalunya el guerrisme no existeix”.

CARME PUERTOLAS

Això és molt important que existeixi, sobretot perquè aquest govern aparegui davant els ciutadans com a responsable dels diners que administra, i perquè, més endavant, aquest govern pugui tenir uns instruments de què ara no disposa per a definir el seu propi nivell d'ingressos.

—Les comunitats en què la cessió del 15% de l'IRPF representi uns ingressos superiors a la seva participació en els ingressos de l'estat, com és el cas de Balears, es quedaran sense cessió?

—Aquest és un tema que també s'ha desenfocat. Aquí no es tracta de crear dues categories de comunitats, sinó que la participació en el 15% té lloc en la mesura que les comunitats tinguin un volum de despesa superior al 15%. I això és lògic, perquè, si no, resultaria que tindrien uns ingressos superiors a les despeses. És un procés que serà gradual. El que passarà és que algunes comunitats s'hi incorporaran més tard, no perquè hi hagi dues categories, sinó perquè el ritme d'incorporació és gradual. En tot cas, com que hi ha previst que les com-

petències d'educació siguin transferides a totes les comunitats aviat, el nou sistema de finançament es podrà generalitzar en un breu període de temps.

—En els darrers mesos de negociacions sobre el finançament, CiU ha portat la bandera d'una reivindicació sorgida de les files del PSC. El PSC ha cedit protagonisme en aquest punt?

—És cert que la proposta, des d'un punt de vista polític, sorgeix de les files del PSC. És cert que la bandera de la corresponsabilitat fiscal, l'enarboren els socialistes catalans, però nosaltres hem tingut sempre com a norma de conducta que totes aquelles qüestions que fan referència a l'autogovern són qüestions que han de servir per a unir les forces polítiques de Catalunya, no per a dividir-les. No sols per una vocació unitària en aquestes qüestions, sinó també perquè aquesta és l'única manera de dur a terme una acció política eficaç. Des del primer moment vam pensar que una proposta com aquesta o era assumida per les forces polítiques majoritàries de Catalunya,

o no podia tirar endavant. Aquest és un bon exemple que quan els socialistes i CiU comparteixen plantejaments en matèria d'autogovern és molt difícil que aquests plantejaments no prosperin.

—I el protagonisme?

—Naturalment, en el moment que la negociació és una negociació entre institucions, entre governs, de la Generalitat i de l'estat, lògicament el protagonisme del govern és innegable. És lògic que sigui així. Però és important que sigui com a govern de la Generalitat, no com a força política que representa una part dels ciutadans de Catalunya.

—Creu que s'ha fet aquesta diferència?

—En part sí. És evident que quan negocia una determinada persona, que és d'una força política concreta, hi ha una identificació. Però l'important és que qui porta la representació és el govern de la Generalitat, i la Generalitat som tots.

—La Generalitat, en el marc de la negociació actual, ha demanat que la nova fórmula premii l'esforç fiscal de les co-

munitats. La fórmula ho preveu?

—Aquest és un dels punts que resta obert. La fórmula, en tot cas, beneficia les comunitats que fan un esforç fiscal més elevat. Si una comunitat té uns recursos d'IRPF superiors als que teòricament podria obtenir, aquesta diferència la beneficia.

—Fins on arriba la corresponsabilitat fiscal que defensa el PSC?

—La corresponsabilitat fiscal hauria d'arribar fins al punt en què fos possible que la comunitat autònoma tingués el màxim de responsabilitat en les decisions que afecten els seus ingressos, fent compatible això amb dos objectius més: primer, igualtat entre les comunitats autònomes, cosa que fa inevitable que una part del finançament vagi via subvenció; segon, coordinació tributària amb altres nivells de govern, cosa que fa inevitable que impostos importants, com el de la Renda, IVA o Impost de Societats, hagin de ser regulats i administrats totalment o parcialment en un àmbit superior.

—El document federalista que no fa gaire ha publicat el PSC insisteix en el finançament, però també hi ha un seguit de propostes per a millorar l'autogovern. El text es pot definir com un programa del PSC per a recuperar l'espai central del catalanisme?

—El document té un propòsit molt clar. Servir de punt d'arrencada per tal que, des d'ell i de les aportacions que puguin fer altres forces polítiques, sigui possible d'avançar cap a la constitució del que podríem anomenar una plataforma comuna del catalanisme. Hem d'entendre que no més podem avançar en l'autogovern sobre la base d'una acció política inspirada en dues premisses: la unitat d'acció de les forces polítiques, i el diàleg; i la negociació amb el govern de l'estat. És sobre aquest plantejament que es fa aquesta proposta, amb la voluntat de no ser excloent, però també amb el propòsit de superar les limitacions i les mancances del catalanisme avui dominant.

—A més de ressituat el debat, es deu voler ressituat el partit...

—Celebraria que això servís per a donar un nou impuls al socialisme català. Fins ara hem fet una tasca de gran discreció en aquest camp, que no ha estat prou coneguda políticament. Aquí cal que el socialisme català tingui el protagonisme que realment ha de tenir.

—Des del PSC es parla darrerament de "plataforma comuna", "d'acció catalana", com si des del partit es volgués

"La corresponsabilitat fiscal és inevitable". CARMÉ PUERTOLAS

crear una plataforma política més àmplia. És així?

—El que diem, quan parlem d'acció catalana, és que hi ha sectors importants del sentiment catalanista del país que en aquests moments no se senten ben representats. És evident que cal adreçar-s'hi, cal incorporar-los a l'acció política. Aquest és un procés que s'ha de fer des d'aquests sectors, i naturalment, al PSC, ens agradaria molt de poder dialogar obertament amb ells, de traçar-nos objectius comuns i de poder participar activament en aquest procés. Una altra qüestió és la plataforma. Nosaltres diem a les altres forces polítiques, i especialment a les majoritàries (CiU), que per a avançar en l'autogovern ens hem de posar d'acord. No com a condició de res, sinó perquè, si no, no serem efectius.

—El mateix document afirma que el Govern central ha fet una lectura restrictiva de l'estat de les autonomies. No creu que d'alguna manera, el PSC hi té alguna responsabilitat?

—La política és resultat d'una tensió permanent. Al socialisme català, ens toca de jugar, en el marc del socialisme espanyol, el paper de mirar d'estirar aquest

carro. Hem de mantenir una tensió suficient perquè el carro pugui avançar, però no tanta que la corda es pugui trencar. El PSC ha contribuït força positivament a marcar els horitzons del que ha de ser l'estat de les autonomies. Ara, a l'hora de fer balanç, és un balanç de clars-obscurs. Hi ha coses que han anat bé i coses que han anat menys bé. Nosaltres pensem que hem de donar resposta al problema històric de la relació de Catalunya amb Espanya participant activament en l'estat democràtic espanyol. En aquesta qüestió, els socialistes catalans hem exercit una influència molt important, no tan decisiva com per a poder dir que s'han acceptat tots els nostres postulats, però sí prou decisiva com per a poder afirmar que Catalunya té un pes en les responsabilitats d'estat com poques vegades havia tingut abans en la nostra història. El que cal és saber aprofitar amb intel·ligència, decisió i prudència aquesta aportació.

—Veu alguna relació entre el fet que el PSC publiqui un document de reivindicació catalanista i que al cap de pocs dies reapareguin a la premsa rumors que qüestionen el lideratge de Raimon Obiols?

—No m'ho havia plantejat, la veritat. Pensant-hi ara, no hi veig cap relació.

—Ho deia perquè les crítiques tornen a acusar Obiols de no saber captar el vot que a les generals es pronuncia, però que a les autonòmiques s'absté, i que se sol identificar amb la immigració.

—La proposta que fa el document és una política absolutament compartida per tota la direcció del partit. Li puc assegurar que aquestes informacions no responen a cap reticència d'algun sector del partit sobre aquestes qüestions. Quant al qüestionament d'Obiols, al meu entendre no respon a la realitat. N'és la prova que el mateix dia que sortia la notícia, es reunia el consell nacional del partit i les seves propostes van ser aprovades per unanimitat.

—No es qüestiona, doncs, gens ni mica, la figura de Raimon Obiols?

—No, i es veurà en el congrés propi. Si se'm permet un pronòstic, en el pròxim congrés el candidat a primer secretari rebrà el suport unànime del partit.

—A Catalunya existeix un guerrisme clandestí, que no es manifesta perquè no és ben vist o perquè no té lideratge?

—No existeix. Per sort, a Catalunya el guerrisme no existeix. És un dels mèrits de l'actual direcció del PSC.

Pere Martí